

Nr 1.

Av herr **Ericsson, Aaby, m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående glidande tullsatser för vissa slag av spannmål m. m.

I nådig proposition nr 2 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att bland annat besluta, att vid införsel till riket under tiden 1 juni 1920—31 maj 1922 av vete, råg eller korn skall erläggas en tullsats motsvarande halva skillnaden mellan å ena sidan det på sätt nedan sägs bestämda inhemska normalpriset för vete efter avdrag av 5 procent å samma pris och å andra sidan det i enlighet med nedan meddelade bestämmelser för den tid, då införseln sker, beräknade importpriset för vete, dock att, där denna skillnad ej uppgår till minst en krona för 100 kilogram, tull icke skall för varan utgå, samt att tullen icke må i något fall överstiga 3 kronor 70 öre för 100 kilogram.

I sitt anförande till statsrådsprotokollet i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 1 har föredragande departementschefen, statsrådet Petersson, anført, att syftet med de sålunda föreslagna tullsatserna vore att bereda brödsädsodlingen inom landet ungefär samma ekonomiska förutsättningar, som den ägde under tioårsperioden 1904—1913, samt att man önskade behålla möjlighet till lönande brödsädsodling i den omfattning den bedrevs under sagda period, men utan hänsyn till de av kristidsåtgärderna förorsakade utvidgningarna under de senaste åren.

Till grund för beräkningen av tullsatserna skall läggas ett på närmare angivet sätt beräknat inhemskt normalpris för vete samt importpriset därför, men departementschefen har icke föreslagit, att tullen skulle utgå med hela skillnaden, utan i likhet med de sakkunniga endast med halva skillnaden med den motivering, att, av hänsyn till andra viktiga intressen än jordbrukets och brödsädsodlingens, eftergifter måste

göras på detta eljest från jordbrukssynpunkt berättigade krav, och att det ej vore mer än rimligt, att även jordbrukarne finge bära en del av bördan för åstadkommande av en sänkning i varuprisen.

Vidare har departementschefen i likhet med de sakkunniga föreslagit ytterligare några inskränkningar uti tullen, nämligen *dels* att från det beräknade inhemska normalpriset avdrag skall göras med 5 procent av detta pris, på grund av de antagliga prisfall, som under nu ifrågasvarande tvåårsperiod väntades inträda å de faktorer, vilka skulle läggas till grund för beräkningen av normalpriset, nämligen arbetskraft, havre och gödselmedel, *dels* att ingen tull skall utgå, då skillnaden mellan normalpriset och importpriset understiger en krona.

Därutöver har emellertid departementschefen föreslagit en synnerligen viktig modifikation, nämligen att tullen icke må i något fall överstiga den i tulltaxan föreskrivna, men nu suspenderade tullen av 3 kronor 70 öre.

Då uppställer sig frågan, huruvida efter dessa avdrag och modifikationer syftet med de föreslagna tullsatserna, nämligen att uppehålla den inhemska brödsädsodlingen, i den omfattning den bedrevs under tioårsperioden före kriget, skall kunna uppnås, eller med andra ord, om lantmännen skola finnas villiga att i år och nästa år beså lika stor areal med höstsäd, som de gjorde före kriget.

På den frågan torde icke kunna lämnas mera än ett svar, och det är, att, då lantmännen icke få sina produktionskostnader för odling av brödsäd täckta, utan de först måste avstå halva skillnaden mellan produktionspriset och importpriset och dessutom vidkännas vissa avdrag därå samt slutligen icke kunna beräkna, att under några förhållanden, även om importpriset skulle sjunka mycket lågt, få åtnjuta större tullskydd än brödsädsodlingen hade före kriget, så komma de säkerligen att inskränka den för dem med stor sannolikhet förlustbringande brödsädsodlingen och i motsvarande grad övergå till odling av sådana växtslag, som de anse skola lämna någon behållning. Det må ock härvid beaktas, att, då det lika litet vid frågans föregående behandling som nu av oss ifrågasatts, att brödsädsodlingen skulle lämna vinst, en tull, som åtminstone i möjligaste mån skyddade lantmännen mot förlust, vore fullt berättigad.

Ett bifall till den kungl. propositionen skulle emellertid enligt vår mening medföra en minskning av landets brödsädsproduktion och därigenom ett ökat importbehov och större beroende av utländska makter.

Under kristiden har det upprepade gånger framhållits, att landets självförsörjning vore en angelägenhet av största vikt, och olika samhälls-

lager hava allt mera kommit till insikt om, av hur stor betydelse det kan vara för landets självständighet, att dess oundgängliga behov av livsmedel, i främsta rummet brödsäd, produceras inom landet. Denna lärdom gäller icke allenast de exceptionella förhållanden, vi genomlevat, utan den har även sin giltighet under de tider, som stunda, i all synnerhet de närmaste två åren.

Den varuknapphet, som förefinnes över hela världen, och den brist på tonnage, som nu råder och som säkerligen flera år framåt kommer att råda, gör det antagligt, att en skarp kontroll över varuutbytet länderna emellan kommer att utövas av de makter, som äro i tillfälle att reglera världshandeln, och att världsransonering i stort allt fortfarande kommer att tillämpas.

Det land, som därvid är nödsakat att på världsmarknaden inköpa större mängd varor, kommer förvisso att mötas av villkor, som bliva för detsamma i många avseenden betungande, såväl med hänsyn till det pris, som för dessa varor kommer att fordras, som även beträffande importlättnader för andra varor.

Skulle därför vårt land bliva nödsakat att under de närmaste åren inköpa större mängd spannmål, än det före kriget brukat göra, måste man säkerligen räkna med att för denna ökade inköpsrätt komma att fordras medgivanden, som för andra näringar, i främsta rummet industrien, bleve mycket besvärande.

Det måste därför anses såsom ett livsintresse för *alla* klasser av vårt folk, att brödsädsodlingen i framtiden kan upprätthållas i minst samma omfattning, som den under normala förhållanden haft.

Utgår man från — vilket man givetvis måste göra — att jordbruket liksom varje annan näring för sitt fortbestånd kräver, att det däri nedlagda kapitalet nöjaktigt förräntas, måste man ock förutsätta, att den gren därinom, vars bibehållande och utveckling skall tryggas — i detta fall brödsädsodlingen — åtminstone fyller detta krav. Varom icke, nödgas jordbrukaren omlägga sin drift till annan mera lönande produktion på brödsädsodlingens bekostnad.

Odling av brödsäd är — med undantag för rotfruktsodlingen — den dyrbaraste och mest arbetskrävande av jordbrukets odlingar och dessutom förenad med en betydande risk. Odling av foderväxter, i synnerhet klöver och gräs i vallar, är däremot den billigaste. Om priset på brödsäd går ned och om samtidigt arbetskostnaderna bibehålla sin förra höjd eller stiga, är det tydligt, att jordbrukaren måste av hänsyn till sin egen ekonomi, så långt sig göra låter, utbyta den mera arbetskrävande brödsädsodlingen mot den mindre arbetskrävande vallodlingen.

Uti den till kungl. propositionen fogade bilagan 1 beräknar agronom Nanneson, att vid veteodling erfordras per hektar 31 mans- och 24 hästdagsverken. Enligt nu föreliggande sammandrag av samtliga vid Sveriges allmänna lantbrukssällskaps driftsbyrå för räkenskapsåret 1918—19 utförda bokslut i Mellan-Sverige uppgår arbetskostnaden vid vallodling till 10 mans- och 4 hästdagsverken per hektar. Om priserna å dagsverken sätts till samma belopp, som angivits i ovan nämnda bilaga, erhålles följande jämförelse mellan arbetskostnaderna vid vete- och vallodling:

Veteodling.

31 mansdagsverken à 5.90	kronor 182.90
24 hästdagsverken à 5.75	» 138.—
	<hr/>
	kronor 320.90

Vallodling.

10 mansdagsverken à 5.90	kronor 59.—
4 hästdagsverken à 5.75	» 23.—
	<hr/>
	kronor 82.—

Om arbetskostnaderna — såsom av den senaste tidens arbetsrörelser kan antagas — ökas med exempelvis 20 procent för mansdagsverken, bliva arbetskostnaderna:

För veteodling	kronor 357.48
» vallodling	» 93.80
	<hr/>
Skillnad per hektar	kronor 263.68

Då hänsyn vidare tages till de med brödsädsodlingen förenade större kostnaderna för utsäde, gödsel m. m., och då de ökade kostnaderna icke uppvägas av ett större skördeutbyte, är det helt naturligt, att en avsevärd omläggning av jordbrukets drift måste bli följden, därest produktionsbetingelserna för brödsädsodlingen försämras, och att vårt jordbruk måste övergå från den intensivare brödsädsodlingen till den mera extensiva foderväxtodlingen, därest det nödvändiga skyddet för brödsädsodlingen minskas.

En dylik utveckling kan emellertid, såsom ovan framhållits, förebyggas. Detta anse vi endast kunna ske därigenom, att staten bereder brödsädsodlingen ett sådant skydd, att produktionskostnaderna vid denna odling bliva fullt täckta.

Enligt de sakkunnigas av departementschefen upptagna förslag bliva produktionskostnaderna ej fullt täckta, utan förutsattes det, att lantmännen skola finnas villiga att odla brödsädsspannmål *under* produktionskostnaderna, då de skola deltaga med halva skillnaden mellan produktionspriset och importpriset. Denna halvering av skillnaden är motiverad med angelägenheten av att åstadkomma en sänkning av levnadskostnaderna för befolkningen.

En sådan sänkning är otvivelaktigt önskvärd, men anse vi det dock olämpligt, att *en* näring får umgälla denna minskning, under det att inga åtgärder vidtagas mot andra näringar. Det kan ju vara sant, att början måste göras med en näring, men det låter även tänka sig att, sedan väl priserna på jordbrukets livsmedelsprodukter genom statens åtgöranden pressats ned, priserna på övriga förnödenheter bliva stående oförändrade eller rent av stiga, utan att staten ingriper. Den utveckling, som prisläget undergått, sedan de sakkunnigas betänkande avgavs, tyder på, att så även kommer att bliva förhållandet. Av denna anledning anse vi det orätt mot jordbruksnäringen, att den *ensam och i första hand* skall bidra till prissänkningen.

Departementschefen har vidare upptagit de sakkunnigas förslag, att avdrag skall göras med 5 procent å normalpriset, på grund av den förmenade, fallande tendensen å produktionsfaktorerna. Nu är emellertid tydligt, att den mänskliga arbetskraften kommer att avsevärt stiga i pris under de kommande åren, att havrepriset, på grund av de höga majs- och foderkakspriserna, vilka äro betingade av de dyra sjöfrakterna, näppeligen kommer att sjunka under det pris, som var rådande under föregående konsumtionsår, samt att gödselmedelspriserna komma att hålla sig i det närmaste oförändrade till följd av höjda arbetslöner inom ifrågavarande industri samt höga frakter för råmaterialerna. Allt talar sålunda för att de förutsättningar, varifrån de sakkunniga utgått, icke komma att förefinnas under den tid, som nu är i fråga, utan att produktionskostnaderna snarare komma att stiga än falla. Av denna anledning anse vi, att intet avdrag bör göras å normalpriset för vete.

Departementschefens eget förslag om begränsning av tullskyddet till 3 kronor 70 öre anse vi vara mycket olyckligt, ty det kommer att i hög grad betaga lantmännen lusten att odla brödsäd, då de måste göra den reflektionen, att, huru lågt importpriset än månde sjunka, kunna de icke få större skydd än det gamla.

Vidkommande den produktionskostnadsformel, som skall läggas till grund för beräkning av normalpriset för vete, är det möjligt, att den kan behöva vid närmare prövning i ett eller annat avseende justeras,

vadan vi anse, att lantbruksstyrelsen endast i huvudsak bör vara bunden därav.

Med stöd av vad sålunda anförts, få vi hemställa,

att riksdagen behagade
dels besluta att vid införsel till riket under tiden 1 juni 1920—31 maj 1922 av vete, råg eller korn skall erläggas en tullsats motsvarande skillnaden mellan å ena sidan det på sätt nedan sägs bestämda inhemska normalpriset för vete och å andra sidan det i enlighet med nedan meddelade bestämmelser för den tid, då införseln sker, beräknade importpriset för vete, samt

att vid införsel till riket under samma tid av mjöl eller gryn av vete, råg eller korn samt vid införsel av malt eller av till tulltaxans rubrik 149 hänförligt bröd skall erläggas en tullsats, som med 75 procent överstiger den för omalet vete samtidigt gällande tullsats, skolande nu ifrågavarande tullsats uttryckas i jämnt femtal öre och vid behov avrundas till närmast högre femtal;

dels besluta, att förenämnda inhemska normalpris för vete skall för ett år i sänder av den ifrågavarande tiden uträknas av lantbruksstyrelsen i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som finnas angivna i den vid statsrådsprotokollet fogade bilagan nr 1;

dels besluta, att ovan omförmälda importpris skall för perioder av tre månader, räknade från och med den 1 juni 1920, beräknas av kommerskollegium och avse medelpriset å utländskt vete fritt banvagn i svensk importhamn;

dels medgiva, att Kungl. Maj:t må äga utfärda de närmare bestämmelser angående beräkandet av omförmälda normalpris samt förenämnda importpris, som må finnas erforderliga;

dels fastställa ändrad lydelse av vissa rubriker i tulltaxan i enlighet med vid statsrådsprotokollet såsom bilaga nr 2 fogat förslag, att tillämpas under tiden 1 juni 1920—31 maj 1922, dock med de ändringar, som betingas av våra här ovan gjorda yrkanden;

dels ock godkänna det vid statsrådsprotokollet såsom bilaga nr 3 fogade förslag till ändrad lydelse av § 13 mom. 3 i förordningen den 9 juni 1911 med tulltaxa för inkommande varor, att tillämpas under tiden 1 juni 1920—31 maj 1922.

Stockholm den 8 augusti 1919.

Aaby Ericsson.

J. P. Jesperson.

Axel Wachtmeister.

K. J. Gustafsson.

J. B. Johansson.

G. Sederholm.

P. M. Olsson.

*K. J. Ekman,
Jönköping.*

Sam. Clason.

Ludvig Widell.

Eric Hallin.

Gust. Barthelson.

Joh. Carlsson.

C. Magnusson.

J. W. Spens.

Carl Boberg.
